

MISLITI POGOJE NAŠEGA ČASA

Predlog za:

XXII Triennale di Milano

Broken Nature: Design Takes on Human Survival

Predlog pripravili:

Univerza v Ljubljani

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje

Oddelek za industrijsko in unikatno oblikovanje

Podiplomski program

»Vzgoja je točka, na kateri se odločimo, ali dovolj ljubimo svet, da prevzamemo odgovornost zanj in ga s tem rešimo pred tistim uničenjem, ki bi bilo brez obnavljanja in prihajanja novincev in mladih neizogibno. Vzgoja pa je tudi točka, kjer se odločimo, ali dovolj ljubimo svoje otroke, da jih ne izženemo iz našega sveta in prepustimo samim sebi; da jim ne odvzamemo možnosti, da se lotijo nečesa novega, nečesa, česar nismo predvideli, pač pa jih vnaprej pripravimo za nalogo obnove skupnega sveta.«

— **Hannah Arendt**

Med preteklostjo in prihodnostjo

MISLITI POGOJE NAŠEGA ČASA

»Zlomljena narava« je rezultat naše zlomljene človeške narave.

Človeška narava stremi k zadovoljevanju temeljnih potreb. Oblike zadoščanja (pogosto umetno generiranim) potrebam so se skozi čas spreminjale, s tem pa tudi dolgoročni učinki naših dejanj na druge in drugo.

Če je sprva človek z okoljem manipuliral na način evlucijsko stabilne strategije, kot slednje opiše Richard Dawkins, pa od razsvetljenstva dalje – sledeč Clivu Dilnotu in Tonyju Fryju – produciramo z zanikanjem svoje sonaravne soodvisnosti od narave. Še več, namesto da bi svoja dejanja »usklajevali« s sistemom kot celoto, se premikamo v smeri antropocentrizma, v smeri dominiranja in uničevanja narave okoli nas in v nas.

In to kljub temu, da je narava edini celoviti sistem, ki zadovoljuje človekove potrebe in je v svojem delovanju avtonomen. Gre za sistem, ki zanemarja s strani človeka vzpostavljene nesmiselne meje (na zemljevidih, v družbi, v glavah), saj so te le izraz človeške težnje po dominanci, premoči, nadvladi. Ne glede na umetno vzpostavljene meje se posledice delovanja pod silo avtoritet kažejo na celotnem planetu Zemlja.

Prepričanja, vzgoja in izobrazba so nas pripeljali do točke, ko obstoječe družbene in ekonomske sisteme nekritično jemljemo za svoje in se ne sprašujemo o njihovi smiselnosti in kredibilnosti. Smo del sistema, ki zahteva nenehno rast na planetu, ki je končen, ki ne raste. In kar je še huje, čeprav zelo dobro vemo, da je sistem, ki deluje na račun narave, obsojen na propad, ostaja večina našega delovanja nespremenjena. Ali, če smo natančnejši, na propad smo

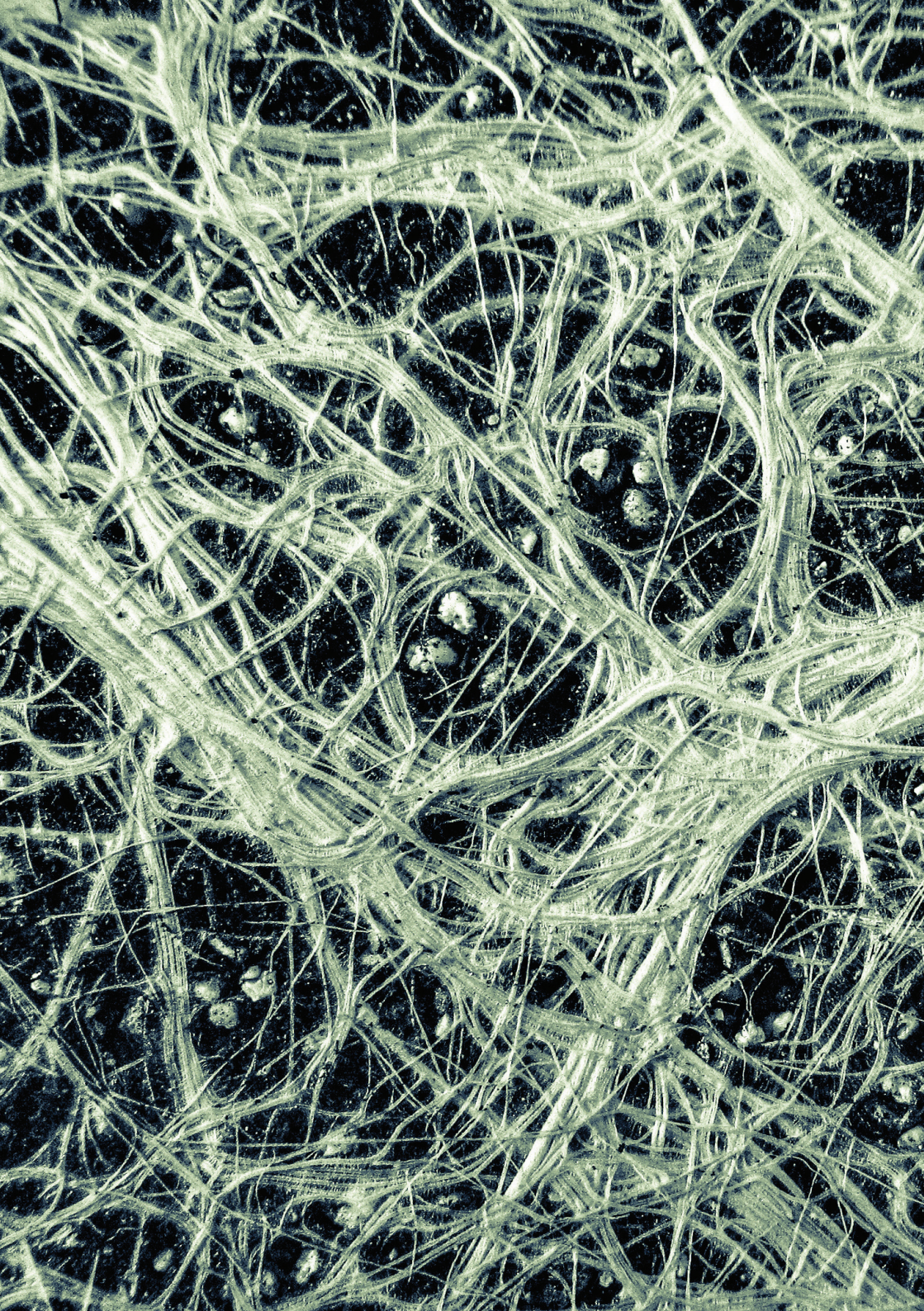

obsojeni mi kot vrsta, saj se s svojo zlomljeno človeško naravo v večji meri sploh ne ukvarjamo.

Da bi to vendarle začeli misliti in posledično drugače reševati, se zalagamo za sočutno, na enakosti temelječo spekulativno mislečo družbo. Družbo, ki ne sledi, ampak se preizprašuje in načrtuje. Družbo, ki zna prisluhniti tistim in videti vse tisto, kar je v družbi podrejeno, marginalizirano, izločeno, zavrženo. Zaradi svojega ranljivega položaja imajo te skupine večjo sposobnost empatije od povprečnega, privilegiranega posameznika.

Tvorijo pa tudi izjemen potencial drugačnega, spregledanega delovanja v gradnji participatornih solidarnostnih skupnosti. Spodbujajo k formiranju posameznikov, skupin in širše javnosti, ki se pred vsakim nadaljnjim korakom, razmišljujoč o prihodnosti, spekulativno preizprašuje in načrtuje učinke lastnega delovanja. Govorimo o družbi, ki empatije ne vidi kot šibkost, temveč kot moč pri celjenju naše zlomljene človeške narave in kot temelj za oblikovanje rešitev, ki nam bodo omogočile prihodnost.

Zato verjamemo, da ima človek s svojimi dejanji ne le moč destrukcije, temveč tudi zmožnost regeneracije. Ima sposobnost ne le obnavljati, ampak vrniti naravi več, kot je od nje prejel. Da bi to dosegli, moramo spremeniti svoj način življenja in delovanja. Spremeniti moramo svoj vsakdan, svoj odnos do sveta, svoje vrednote in svojo naravo. Skrajni čas je, da začnemo misliti pogoje našega časa, saj nam bo šele to omogočilo videti, kaj nas določa, kaj nam – kot vrsti – omogoča preživetje. Še več, omogočilo nam bo prepoznati možnosti in zmožnosti za naše drugačno delovanje.

MOŽNOSTI IN ZMOŽNOSTI

V projektu, ki ga snujemo, bomo pokazali prav zadnje: možnosti in zmožnosti za naše drugačno delovanje.

Drugačno delovanje utemeljujemo na predpostavki, da mora prihodnost proizvodnje vsega, kar danes po navadi označujemo kot umetno – torej procesa, ki ga poznamo pod izrazom oblikovanje – postati nekaj naravnega. Narava ponuja na podlagi evolucije, ki se je odvijala več milijonov let, preizkušene in utečene sisteme uravnoveženega delovanja. Ponuja sisteme, ki so povsem trajnostni, samozadostni in funkcionalni. V mislih imamo sisteme, kot so mikoriza, polinacija, evapotranspiracija, simbioza. S poudarkom, da s predlaganim ne vzpostavljamo golega posnemanja naravnih procesov, temveč gradimo na prenosu razumevanja delovanja naravnih procesov, načinov vzpostavljanja in vzdrževanja ravnovesja; vse s ciljem iskanja odgovorov na vprašanja, ki jih med drugim pred nas postavljajo avtorji knjige *Take back the Economy*: kako ustvarjamo in ohranjamo planetarne in intelektualne dobrine? Koliko in kaj potrebujemo za svoje osebno, družbeno in ekološko preživetje? Od kod smo si prisvojili presežke, kako jih distribuiramo in kako jih lahko povrnemo nazaj ali jih investiramo v svojo prihodnost?

Pričujoča razstava bo zato prikazala izbrane projekte slovenskega oblikovanja, ki temeljijo na logiki evolucijsko stabilne strategije, na delovanju (naravnega) oblikovalca, ki za primarno skrb oblikovanja postavlja vrednoto optimalno urejenih odnosov znotraj obstoječega naravnega sistema vseh sobivajočih na planetu Zemlja. Namesto današnjega pristopa, pri katerem postavljamo tehnologijo nad naravo, bomo na razstavi prikazali primere, pri katerih je sistem naravnega delovanja osnovni parameter našega oblikovanja, našega tehnološkega trajnostnega načrtovanja.

Prikazali bomo projekte, ki opisano že uspešno implementirajo v prakso, hkrati pa bomo na predlagani zasnovi razvili tudi lastni projekt.

Razstavna projekta za praktični prikaz predlaganega koncepta (v pripravi)

Primer prenesene logike naravnega sistema: **simbioza**

SIMBIOCEN, TRAJNA

Simbiocen je nomadska platforma, ki si je za središče svojega raziskovanja izbrala invazivne tujerodne vrste. Platforma se je razvila iz raziskovalnega projekta, katerega ključ k spremenjenemu pristopu delovanja je bilo vprašanje, ali bi lahko japonski dresnik prepoznali kot uporaben material, ne le kot gospodarsko in okoljsko breme. Oblikovalke so ga med raziskavo prepoznale kot potencialen lokalni vir celuloze v papirnicah prihodnosti, saj trenutno v Sloveniji prav vso celulozo uvozimo. Skupaj z interdisciplinarnimi strokovnjaki so oblikovalke razvile izdelavo tako ročno ustvarjenega kot tudi prvega polindustrijsko izdelanega papirja iz japonskega dresnika.

V drugi fazi projekta so v društvu Trajna premislek o čezmerni razširjenosti in neprepoznani vrednosti invazivnega tujerodnega pajesena (*Ailanthus altissima*) spremenili v priložnost za oblikovanje lesenih čebelnjakov, izdelanih iz biomase invazivnih rastlin.

Oba projekta izpostavljata nesmiselnost destruktivnih dejanj, usmerjenih proti nezaželenim vrstam, in pomenita primer preoblikovanja prevladujočih tekmovalnih odnosov v simbiotične.

Primer prenesene logike naravnega sistema: **mikoriza**

ZELEMENJAVA – MENJAVA ZELENIH DOBROT IN MODRIH ZAMISLI

Druga samonikla pobuda se imenuje Zelemenjava. Gre za civilno pobudo, ki temelji na izmenjavi zelenjave, sadja, semen, zelišč, doma narejenih marmelad, pit, napotkov o vrtnarjenju ... Vse je v celoti organizirano prostovoljno, s pomembnim dodatkom – izmenjuje se lahko vse, kar sami pridelamo in naredimo doma. Le denar v enačbi nima mesta.

Zgodba Zelemenjave se je začela v dnevni sobi Darje Fišer, pobudnice akcije. Skupaj z nekaj prijateljicami se je dogovorila za izmenjavo semen. Že ob drugem srečanju je bila dnevna soba premajhna in danes Zelemenjavo najdemo v številnih slovenskih mestih.

Po besedah Darje Fišer skupnost še vedno raste. Fišerjeva slednje pripisuje dejstvu, da je urbano vrtnarstvo vedno bolj priljubljeno, da se ljudje še vedno zelo radi udeležujejo skupnostnih dogodkov ter da kljub egoistično in k potrošnji orientirani družbi solidarnost še ni pozabljena.

Še več, podobno kot rastline komunicirajo s pomočjo mikorize in si izmenjujejo hranilne snovi in informacije, tudi projekt Zelemenjava na solidaren in zabaven način povezuje med seboj mrežo posameznikov. Povezuje navdušence nad dobrotami in lepotami z domačega vrta ter to navdušenje trosi tudi med ostale meščane in vaščane.

OZADJE

Prvi osnutek koncepta in prvo zasnovo projekta je v letnem semestru 2018 pripravilo 11 študentov podiplomskega študija industrijskega oblikovanja na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani. To so:

Valentina Arčan, Ajda Bertok, Žiga Hančič, Marko Ježek, Jernej Kapus, Julija Karas, Tamara Lašič Jurković, Ambrož Močnik, Gal Rančigaj, Mihaela Romanešen in Hana Železnik.

Vsebinsko-teoretični del nastaja pod mentorstvom doc. dr. Barbare Predan, načrtovalski del pa pod mentorstvom izr. prof. Jureta Miklavca, doc. Lidije Pritržnik, doc. Roka Kuharja in doc. Primoža Jeze.

Sodelovanje bodočih magistrov oblikovanja na milanskem trienalu razumemo kot izjemno priložnost, da mladim, ki bodo živeli v svetu učinkov pogosto nepremišljenih dejanj generacij 19. in 20. stoletja, omogočimo glas in možnost premisleka o svetu, ki jih čaka, o zmožnostih drugačnega delovanja in o nujnosti, sledeč Hannah Arendt, da se vnaprej pripravijo za naloge obnavljanja skupnega sveta.

Univerza v Ljubljani

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje

Erjavčeva 23, 1000 Ljubljana

Vodja projekta:

Barbara Predan

barbara.predan@aluo.uni-lj.si

+386 40 191 074